

ΚΛΑΣΣΙΚΑ

αναγνωρισμένα

ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΥ ΚΟΡΝΑΡΟΥ

20

ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΣ ΚΟΡΝΑΡΟΣ

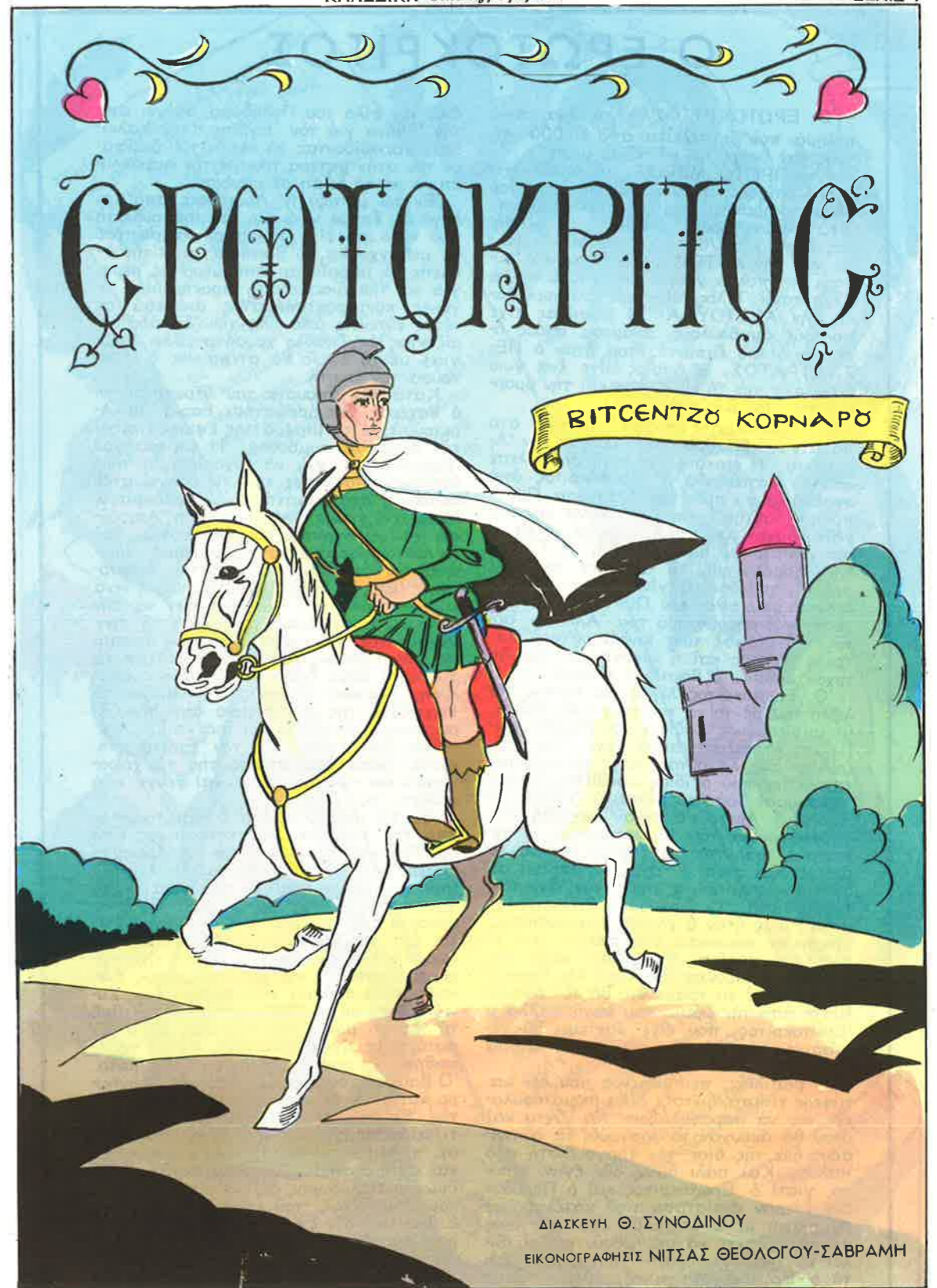
Στους τελευταίους στίχους του «Ἐρωτόκριτου» λέει:

Θωρῶ πολλοὺς καὶ πιθυμοῦν, κὶ ἔχω τα γοικημένα,
νὰ μάθουν τὶς ἐκόπιασεν εἰς τ' ἀπανωγραμμένα.
Κὶ ἐγὼ δὲν θεὸ νὰ κοφρευθῶ, κὶ ἀγνώριστον νὰ μ' ἔχουν,
μὰ θέλω νὰ φανερωθῶ, ὅλοι νὰ μὲ κατέχουν:
ΒΙΣΤΤΕΝΤΖΟΣ εἶν' ὁ ποιητὴς καὶ στὴν γενιὰ ΚΟΡΝΑΡΟΣ,
ποὺ νὰ βρεθῆ ἀκομμάτιστος σὰν θὰ τὸν πάρη ὁ Χάρος.
Στὴν Στίαν ἐγεννήθηκε, στὴν Στίαν ἀνετράφη,
ἐκεῖ ἔκαμε κὶ ἐκόπιασεν ἐτούτα ποὺ σὰς γράφει.
Στὸ Κάστρον ἐπαντρέυτηκε ἴταν ἐρμηγεύει ἡ φύσι,
τὸ τέλος του ἔχει νὰ γενῆ ὁποῦ ὁ Θεὸς ὀρίσει.

Ὁ ἴδιος, λοιπόν, ὁ ποιητὴς του λέγει ὅτι ὀνομάζεται Βιτσέντζος Κορνάρος, ὅτι γεννήθηκε καὶ μεγάλωσε στὴ Σητεία τῆς Κρήτης, ὅπου καὶ ἔγραψε τὸ ἔργο του καὶ ὅτι παντρεύτηκε στὸ Ἡράκλειον, ποὺ τότε τὸ ἔλεγαν Κάστρο. Πολλοὶ ὅμως φιλόλογοι ἀμφισβητοῦν τὴν γνησιότητα τῶν στίχων αὐτῶν. Ἄλλοι πάλι ἐρευνοῦν νὰ βροῦν ποιὸς Βιτσέντζος Κορνάρος εἶναι ὁ ποιητὴς, δοθέντος ὅτι μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα καὶ ἐπώνυμο ἀναφέρονται τέσσαρες, ποὺ ἔζησαν στὴν Κρήτη κατὰ καιροὺς ἀπὸ τὸ 1476 ὡς τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνος.

Πάντως ὁ ποιητὴς εἶναι Ἕλληνας ἐκ Κρήτης, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τὸ ὄνομά του μοιάζει Βενετσιάνικο καὶ ἔγραψε τὸ ποίημά του σύμφωνα μὲ ἄλλα μεσαιωνικὰ ἱπποτικὰ ποιήματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἡ λογοτεχνικὴ ἀξία τοῦ ἔργου εἶναι ἀναμφισβήτητη καὶ ἡ δύναμη τῆς περιγραφῆς σπανία. Ἡ γλῶσσα εἶναι ἡ λαϊκὴ τῆς ἐποχῆς του, ὁ δὲ στίχος μουσικὸς, ἀρμονικὸς, ζῶηρος καὶ χωρὶς χασμωδίες.

Λίγα βιβλία ἔχουν διαβαστῆ ἀπὸ τὸ πολὺ κοινὸ ὅσο ὁ «Ἐρωτόκριτος». Μολονότι οἱ λόγιοι παλαιότερα δὲν τοῦ ἔδιναν σημασία καὶ χρειάστηκε πρῶτα νὰ τὸν «ἀνακαλύψουν» οἱ ξένοι φιλόλογοι γιὰ νὰ τὸν ἀγαλιάσουν μετὰ καὶ οἱ δικοὶ μας, ἐν τούτοις ὁ λαὸς μας, μὲ τὴν εὐαισθησία καὶ τὸ ἀλάνθαστο κοιτήριό του, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ποὺ τὸ ἔργο τυπώθηκε σὲ βιβλίον, τὸ ἔκαμε τὸ πρῶτο ἀγαπημένο του ἀνάγνωσμα.

ΔΙΑΣΚΕΥΗ Θ. ΣΥΝΟΔΙΝΟΥ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΙΣ ΝΙΤΣΑΣ ΘΕΟΛΟΓΟΥ-ΣΑΒΡΑΜΗ

ΚΛΑΣΣΙΚΑ
Εικονογραφημένα

© by Atlantic Publishing Corporation Ltd.
Ἀποκλειστικὸς ἐκδότης γιὰ τὴν Ἑλλάδα
Γραφικὰ Τέχναι:
«ΑΤΛΑΝΤΙΣ - Μ. ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΗΣ & Σία» Α.Ε.
Φρειδ. Σμιθ 37 καὶ Λεοντίου 23, Ἀθήναι.

'Σ τόπο ψηλόν αγάπησα
του Ρήγα μας την κόρη.

'Η Ρηγοπούλα είντα
θά πη, Ρωτόκριτε αν
τό μάθη;

Σάν τραγουδήσω και σάν πώ
τόν πόνο που μέ κρίνει
μου φαίνεται πως είν' νερό
και τή φωτιά μου σβύνει
'Ανάθεμά σε, έρωτα, τυφλέ,
πίβουλε, ψεύτη
όπου σ' έσένα ή νειότη μου κι ή
ζήση μου μεπερδευτή

"Ας συνοδέψτε όλοι σας κι έτοι
συντροφιασμένοι
στου Βασιλιά να πάωμεν, όπου
σας αναμένει

'Η ώρα δέν τό δίδει
να πάμε τώρα στου
Ρηγός
στης νύχτας τό
σκοτίδι

Σά δέ γρικας μέ
τό καλό, εις τό
κακό θά μπούμε

Τή δύναμή τους οι όχτώ γρικούνε
πως έχαθη
μισεύουν, φεύγουν από δώ.

"Ακου, αδέρφι, ό λογισμός κι αυτή ή
μεγάλη όδύνη
ώστε να βρίσκεσαι κοντά στη χώρα δέ
σ' αφήνει,
αν δέ μακρύνης από πα να πας εις άλλα μέρη

'Αρέσαν μου τά λόγια σου,
στον τόπο πλιά δέν μένω.

Δέκα 'μαστεν κι εκείνοι δυό,
π' ανάθεμα τήν ώρα
όλοι μας ντροπιαστήκαμε στις
γειτονίες, στη χώρα.

Τριάντα πέμπω να
τόν βρούν και να
τόν φέρουν μπρός
μου.

ΣΕ ΜΙΑ ΛΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΠΑΛΑΤΙΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ Η ΑΡΕΤΟΥΣΑ ΜΕ ΤΗ ΝΕΝΑ

Νένα, μεγάλη πείραξιν έχω στο νοῦ μου μέσα και τὰ τραγούδια κι οἱ σκοποὶ ἀξάφνου μ' ἐπλανέσα

"Ενας γιατί ξεσπάθωσε κι ἐλάβωσε τὸν ἄλλο και τραγουδά και νόστιμα, τότε θαρρεῖς μεγάλο;

Καλά και δὲν τὸν εἶδαμε, δὲν ξέρουμε ποίος εἶναι μὰ ἀπὸ τὰ λόγια τὰ ὄμορφα κορμὶ μεγάλον εἶναι.

Πῶς εἶν' και πιθυμάς νὰ δῆς ἕνα, πού δὲν κατέχεις.

Πάσχω, βοηθοῦμαι ὅσο μπορῶ, τὸ σφάλμα μου γνωρίζω, μὰ τὴν ἐξά μου πήρανε.

Γρίκα δαιμόνου ὀδύνη! Μηδὲ θὰ βρέθηκε καμμιά ἄνθρωπο ν' ἀγάπηση δίχως νὰ τόνε δῆ ποτέ και νὰ τόνε γνωρίση.

Αὐτὸς δὲν εἶν' μηδὲ στραβός, μηδὲ ζουρλός, Φροσύνη, και μαρτυρᾶ και λέγει το τὸ πράμα ὅπου ἐγίνη.

ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ. ΕΝΑΣ ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΜΙΑ ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ.

Πέψαν και τοῦ Ρωτόκριτου, σπουδαχτικὸ μαντάτο.

Ὁ ἄρχοντας εἶν' πλιὰ καλά, γοργὰ λένε πῶς γαί-νει.

Η ΑΡΕΤΟΥΣΑ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΑ. ΟΙ ΥΠΗΡΕΤΕΣ ΦΕΥΓΟΥΝ.

Ξέρεις ἤρθε κι ἡ Ρήγισσα μαζί κι ἡ θυγατέρα.

Τοῦ Πεζοστράτου ἡ γυνὴ παράτρομος κρατεῖ τη, πῶς ἤρθασιν οἱ Ρήγισσες στοῦ δουλευτῆ τὸ σπίτι.

'Ακλούθα, Νένα, σιγανά και μίλα, ἀγάλια-ἀγάλια.

Η ΑΡΕΤΟΥΣΑ ΑΝΟΙΓΕΙ ΤΟ ΣΥΡΤΑΡΙ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ. ΒΡΙΣΚΕΙ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ.

Δὲς τὰ τραγούδια κι οἱ σκοποὶ και τῆς ἀντρείας ἡ χάρη, εἶναι κεινοῦ πού μέλ-λεται γυναίκα νὰ μέ-πάρη.

ΨΑΧΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΣΥΡΤΑΡΙ ΒΡΙΣΚΕΙ ΤΗ ΖΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ

Τά κρύβονταν φανήκανε, τὰ γόρευα βρεθήκαν.

Σάν άμυαλη κερά μιλείς έτούτην τήν ήμέρα.

Ποίος λογισμός τόν έφερεν έμέ νά ζωγραφίσω;

ΚΡΥΒΕΙ ΤΗ ΖΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΤΙΑ ΣΤΟ ΣΤΗΘΟΣ ΤΗΣ

Γιατί 'βρες στίχους τραγουδιού γραμμένους μέσ' τ' άρμάρι, για τούτο ό Ρωτόκριτος είν' άξιός νά σέ πάρη;

Μ' άν πρώτα τόν άγάπησα δίχως νά τόν κατέχω, έδά διπλά και τριδίπλα μεσ' τήν καρδιά τόν έχω.

"Αν τού τού πώ του Βασιλιά σκοτώνει τή Ρετούσα. Κι άν τού κρατήσω μυστικό, σκοτώνει τότες μένα.

ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ. Ο ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ ΨΑΧΝΕΙ Μ' ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΤΟ ΣΥΡΤΑΡΙ. Ο ΠΙΣΤΕΝΤΗΣ—Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ—ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΑ

Συρε τής μάνας μου νά πής, πώς δώ τήν περιμένω.

Παιδί μου, σού μέ ζήτησες;

Ναί, μάνα.

Είντα θέλεις;

Τίς νά τά πήρεν από δώ, τά γράμματά μου, μάνα;

Και μιας άφέντρας ζωγραφιά, χαμένη είναι και κείνη.

Γώ τ' κλειδί σου κανενός δέν τό δωκα ποτέ μου.

Μονάχα ή Ρηγοπούλα μας στην κάμαρά σου μπήκε, μά τίποτις δέν έπιασε, γρήγορα εϋθύς έβγήκε.

'Ανάθεμα τό ριζικό, ανάθεμα τήν ώρα π' ό φίλος μου δωκε βουλή νά πάω σ' άλλη χώρα.

Τέσσερα μήλα δίφορα στέλνει ή Βασιλοπούλα δώρο για σένα, άφέντρα μου.

ΣΤΟ ΠΑΛΑΤΙ ΣΤΗΝ ΛΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ. Η ΝΕΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΕΤΟΥΣΑ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΝ ΘΡΟΝΟ. ΟΛΗ Η ΛΙΘΟΥΣΑ ΓΕΜΑΤΗ ΑΠΟ ΑΡΧΟΝΤΟΥΣ ΚΙ ΑΡΧΟΝΤΙΣΣΕΣ. ΜΑΖΙ Μ' ΑΥΤΟΥΣ ΚΙ Ο ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΥΔΩΡΟ ΠΟΥ ΜΙΛΑΝΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ.

Πολύδωρε αδέρφι μου, κατέχω και γνωρίζω κι άξιος δέν είμαι γώ ποτέ, έτοιαν κυρά να όρίζω, και να την κάνω ταίρι μου.

Όπου ναι άντρειωμένοι στις κοσιπέντε τ' Άπριλιού έγώ τούς άναμένω, είς την Άθήνα να βρεθούν να κονταροχτυπήσουν.

Ζήτω! Ζήτω ό Ρήγας μας!

Κι όποιος νικήση άπ' αυτούς, όλόχρυσο στεφάνι από της θυγατέρας μου τά χέρια καμωμένο θά βάλη στό κεφάλι.

Άκουσες θυγατέρα μου πώς έρχονται για λόγου σου μεγάλοι καβαλλάροι να κονταροχτυήσουνε;

Στεφάνι θε να πάρη ό πιό μεγάλος, άκουσα, άπ' τό δικό μου χέρι.

Διαταγή δωκε ό Βασιλιάς και μείς τή διαλαλούμε άν είς τό φόρο ή μωρό ή άνήμπορος προβάλη κι από κανέναν σκοτωθή, φονιά να μή τόν βγάλη.

Ήρθαν πολλοί μά κρύβονται, κανείς τους δέν προβάλλει.

Ήρθαν τάχα, άφεντόπουλο, Ρηγόπουλα μεγάλα;

Ό Ρήγας δίνει διαταγή να βγούν οι καβαλλάροι.

Ό πρώτος όπου μ' άφεντιές, έδώ θαρθή να μείνη, είναι τος τ' άφεντόπουλο από τή Μυτιλήνη.

Είς ένα άλογο ψαρό, πιτήδειος καβαλλάρης, όμορφος, άεαζόμενος κι έρωτοδιωματάρης.

Πάει κοντά και προσκυνά, τόν Βασιλιά σιμώνει και τ' όνομά του γράφουσι καθώς τό φανερώνει.

Δημόφανη μέ κράζουνε, άγένειο παλληκάρι, πολλές φορές μέ τρώμαξαν είς τής άντρείας τή χάρη.

Θάρθη του Ρήγα τ' Αναπλιού ό γιός ό κανακάρης, ώσαν άητάς πετάει αυτός στ' άλογο καβαλλάρης.

'Αντρόμαχο μέ κράζουνε, άντρείαν και χάριν έχω, τά μυστικά του πόλεμου, τά ξέρω, τά κατέχω.

Μέ φορεσιά όλοπράσινη, μ' άετούς χρυσούς στή μέση, θάρθη και τ' άρχοντόπουλο που 'Ηράκλη τόνε λέσι.

'Ηράκλη μ' όνομάζουνε, άπ' τς 'Εγριπος τά μέρη και είς άντρείαν και φρόνηση δέν έχω άλλο τάιρι.

Θέ νάρθη τ' άρχοντόπουλο, π' όρίζει τή Μεθώνη, παντά 'χει λογισμούς ψηλούς, πάντα ψηλά ξαμώνει.

Τό όνομά μου λέν, Ρήγα μου, Φιλάρετον οι άλλοι, άντρείαν έχω και δύναμιν και πλουμισμένα κάλλη.

Μέ σπούδα και μέ βιά πολλή θέ νάβγη σαν λιοντάρι, ό άφέντης τής Μακεδονίας, τ' όμορφο παλληκάρι.

'Εμένα μ' όνομάζουνε, Ρήγα μου, Νικοστράτη, ή φορεσιά μου είναι χρυσή, όλο καρδιές γεμάτη.

'Ετοῦτος είν' ό άνεπιός τ' άφέντη άπ' τήν Κορώνη, καθένας που τονέ θωρεί, τόνε 'ποκαμαρώνει.

Δρακόμαχο μέ κράζουνε κι έτο' είναι τό όνομά μου, σπίδες, λιοντάρια σκότωσα μέ τήν παλληκαριά μου.

'Ορίζει τουτος πουρχεται τής Σκλαβουνιάς τους τόπους, ποτέ ή άντρείά του δέν ψηφά, ούδέ θεριά ούδ' άνθρώπους.

Τό όνομά μου τ' άλλαξα έτσι ήθελα, έτσι όρίζω, Τριπόλεμο μέ κράζουνε όγια νά φοβερίζω.

Τούτο 'να τ' άφεντό-
πουλο πού την Άξιάν
όρίζει, μέρα και νύ-
χτα πολεμά, ποτέ του
δέ μανίζει.

Νικόστρατο με κρά-
ζουνε, ή άσχήμα δέν
μου κάνει, καλοσυ-
νάτος σάν κι έμέ στον
κόσμο δέν έφάνη.

Θέ νά προβάλη ώσα
θεριό ένας Καραμα-
νίτης, όπου χει πολ-
λήν άχθριτα μέ τό
νησί της Κρήτης.

Σπιθόλιοντα με κρά-
ζουνε, περιήφανα τό
λέγω, για νά σταθώ
τόπο πολύ, μεγάλη
άδειά γυρεύω.

Θέ νά προβάλη ώσαν άετός
στ' άλογο καβαλάρης του Ρή-
γα του Βυζάν-
τιου ό γιός ό
κανακάρης.

Στην άφεντιά την τό-
ση στην μεγαλότητα,
κανείς δέν είν'νά του
σιμώση.

Πιστόφορο με κρά-
ζουνε

Στράφου και σύ και
Ξάνοιξε, όπου θωρού-
σιν όλοι νά δής τη
βρύση τσ' όμορφιάς,
πλουστότητας περ-
βόλι.

Όλα μου φαίνονται
χιονιές κι άνεμικές
κι άντάρες.

Δέ νά ιδήτε τώρα εύ-
θύς 'να νέο καβαλά-
ρη, άσκημο εις τό
πρόσωπο κι άγριο
σάν λιοντάρι.

Δρακόκαρδο με κρά-
ζουνε, δράκου σου-
μιν έχω, ποτέ μου δέν
έγέλασα, μηδέ χαρά,
κατέχω.

Έρχεται τό Ρηγό-
πουλο της Κύ-
προς ό πετρίτης,
πού λάμπει ώς
λάμπει Άύγερ-
νός κι ώς φέγγει
Άποσπερίτης.

Κυπρίδημο με κρά-
ζουνε, έμένα πολλοί
έξερουν κι όλα μου τά
καμώματα κακό με-
γάλο φέρουν.

Έρθε λαός άμέτρη-
τος, έγένεσε ό φόρος
σέ λίγο ό Ρωτόκρι-
τος θε νάρθη δώ
άσπροφόρος.

Ρωτόκριτο με κράζουνε, σέ τοῦτ' ἐπά τὰ μέρη μεγάλωσα, ἀνατράφηκα, ἢ χώρα δλη τὸ ξέρεϊ.

"Ολοι μου φαίνονται ἄσκημοι, δίχως ἀντρεία καὶ χάρι, κι ὅλα σὰ νύχτα σκοτεινὴ, κι ὁ Ρώκριτος φεγγαρι.

Καιρός νὰ μπήτε σ' ὄρδινιά ὁ Ρήγας μας διατάζει.

Τόπον, ἀδέρφι, πρόβαλε τῆς Κρήτης τὸ λιοντάρι

Χαρίδημο με κράζουνε, ἀντρεία ἔχω καὶ χάρι, στράφτει, βροντᾶ καὶ βρέχει κεῖ πού ρίχνω τὸ κοντάρι.

Δώσε μου, ἀφέντη, τὸ σπαθί, ὅπου ὁ δικός σου κύρις τὸ κλεψε τοῦ πατέρα μου, ὅταν αὐτός κοιμάτο.

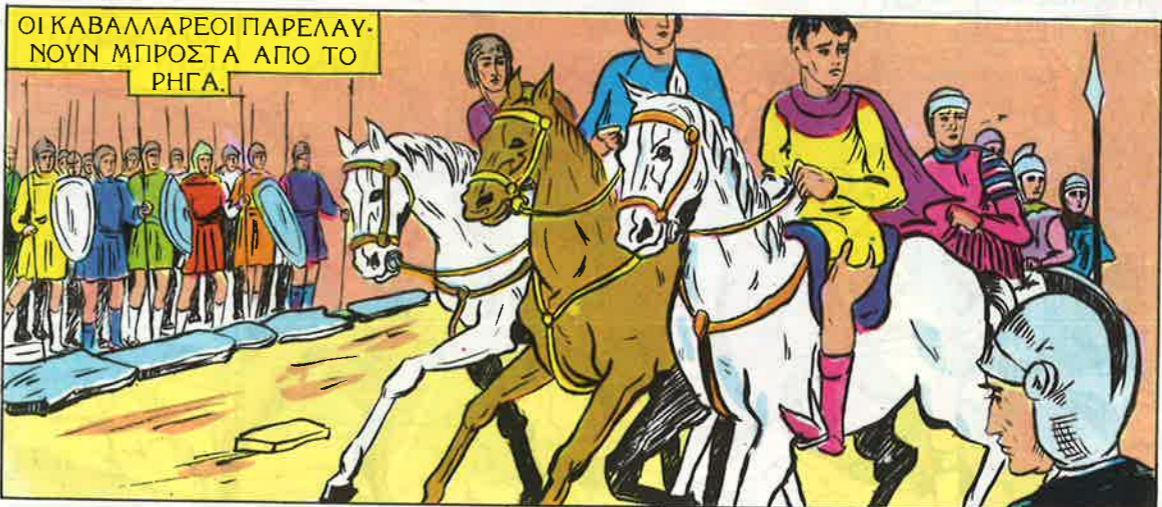
Πούρι ἂν σ' ἀρέση τὸ σπαθί καὶ θέλεις νὰ τὸ πάρης, νὰ τὸ νικήσης πασκίσε, πεζός ἢ καβαλλάρης.

Ὁ ἀφέντης ὁ Σπιθόλιοντας, π' ἄνθρωπο δὲν ἐδείλια, πάει νὰ δῆ τοῦ Χάροντα τὰ μαυρισμένα σπῆλια.

Νὰ πᾶν οἱ ἄλλοι ἀφέντηδες νὰ κονταροχτυπήσουν.

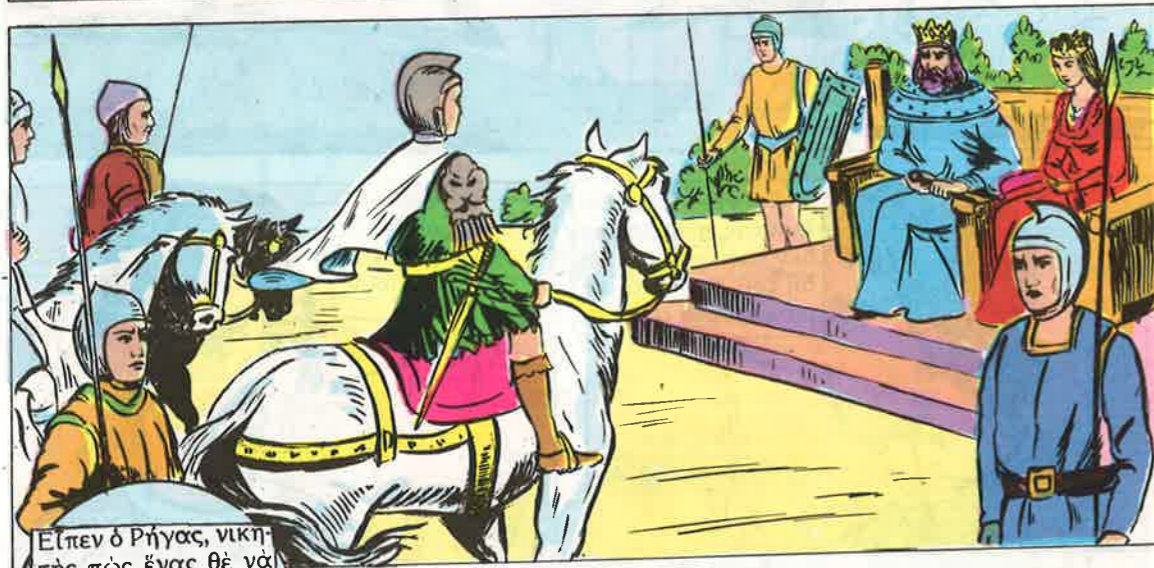

ΟΙ ΚΑΒΑΛΛΑΡΕΟΙ ΠΑΡΕΛΑΥΝΟΥΝ ΜΠΡΟΣΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΡΗΓΑ.

ΑΡΧΙΖΕΙ ΤΟ ΚΟΝΤΑΡΟΧΤΥΠΗΜΑ

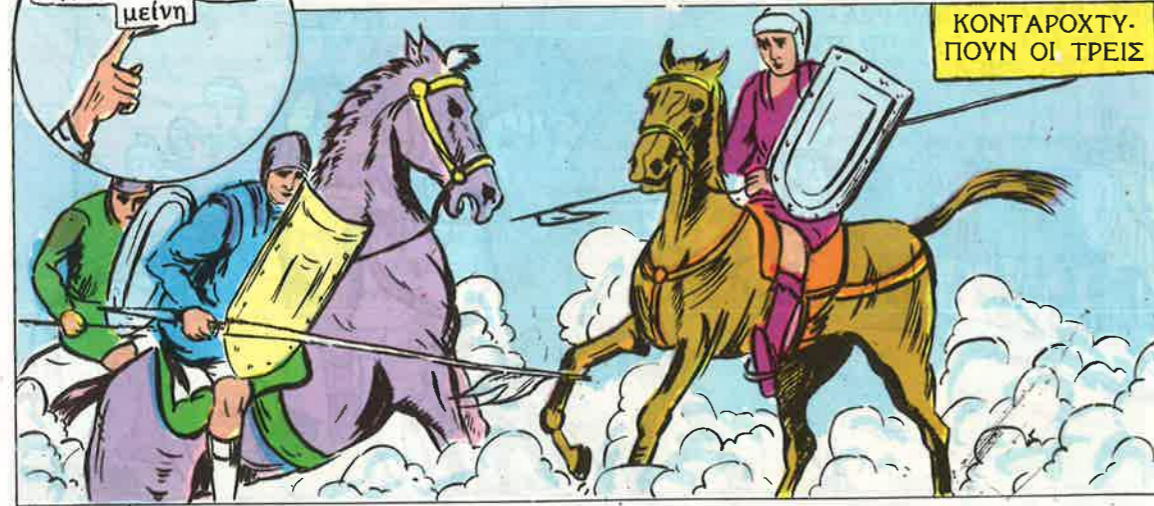

Ρωτόκριτος, Χαρίδημος κι ο Ρήγας ο Κυπριώτης, άς έρθουνε εις του Ρηγός να προσκυνήσουν πάλι.

Είπεν ο Ρήγας, νικητής πώς ένας θε να μείνη

ΚΟΝΤΑΡΟΧΤΥΠΟΥΝ ΟΙ ΤΡΕΙΣ

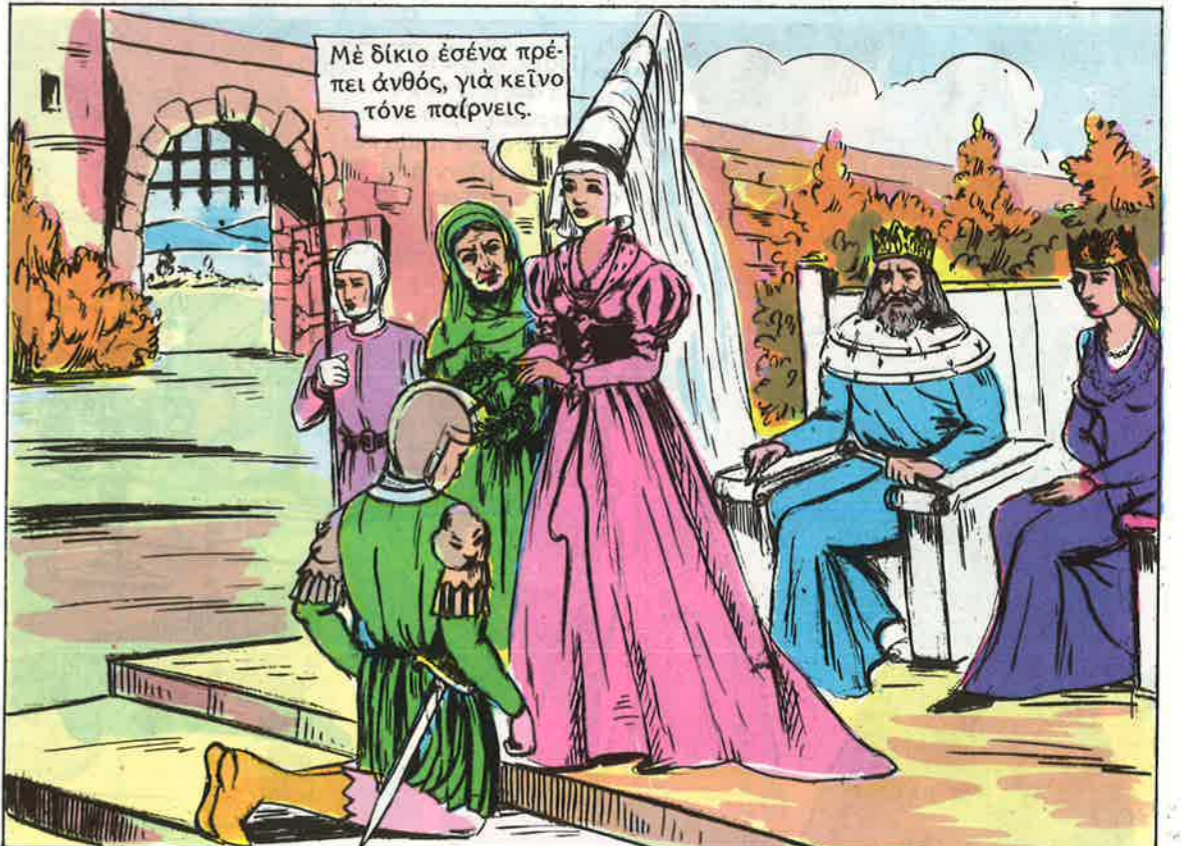
Δές τά κοντάρια σά γυαλιά έκαταστακιστήκαν.

Ο Ρώκριτος ένίκησε, τή τζόγια αυτός θα πάρη.

Ο νικητής ν' ανέβη έδω, επάνω στο πατάρι.

Μέ δικίο έσένα πρέπει άνθος, για κείνο τόνε παίρνεις.

Νένα 'βαλα στο λο-
γισμό ό Ρώκριτος ν'
άκούση τά όσα έγώ
έπιθυμώ τά χείλη νά
του πούσι.

Θέλεις το με τό δοϋ-
λο σου γι' άγάπη νά
μιλήσης;

Πάρε τά φώτα σύ ά-
πό δώ, μήν τύχη και
περάση κανείς και
δηάντιφέγγισμα και
τό κακολογίαση.

*Εφτασεν ό Ρωτόκρι-
τος, νάτος, έδώ στό
σπίτι.

Πό ποιά μεριά 'ναι
ν' άνεβη γνωρίζει
και θωρεί τη;

Πολλά πιδέξια άνεβηκε,
χαλκί σκιās δέν πέφτει.

Ποιός είναι κεϊ;

'Η άγάπη μου ποιός
είμαι φανερώνει.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΣΤΗ ΣΕΛ. 25

Η ΝΕΡΑΪΔΑ ΓΑΛΛΕΣΑ

Διήγημα
της 'Αντιγόνης Μεταξά
άπό τη σειρά
των εκδόσεών μας
«Τά άγαπημένα μου διηγήματα»

Στό Γαλαξίδι μπορείς ν' άκούσεις λογιών λογιών θαλασσινές ιστορίες. Έτσι, άκουσα και γώ, σαν ήμουνα παιδί, μιά πολύ παλιά ιστορία, πού θά σάς τήν πώ τώρα.

Πριν άπό δυό χιλιάδες χρόνια έλεγαν λοιπόν, πώς ζούσε στό καταπράσινο τότε άκρογιάλι ένα ήμορφο παλικάρι, καμάρι των γονιών του και περηφάνια των χωριανών. Τό κορμί του ήταν γεροδεμένο, στητό σαν άρμπουρο καϊκιού, και τά στήθια του φούσκωναν άπό άφρό και άρμύρα. Γοργίας ήτανε τ' όνομά του, μιά όλο τό χωριό τον φώναζε Θαλασσοπούλι, γιατί άπό παιδί γινόταν ένα με τό άγριεμένο κύμα και κολιμπούσε στον άφρό της θάλασσας, χωρίς νά λογαριάζει τούς θιμούς της.

Τό Θαλασσοπούλι μεγάλωνε πιά και τραβούσε τώρα κάθε αύγη με τό μικρό του βαρκάκι στ' άνοιχτά και χανόταν μέσα στό γαλάζιο τ' ούρανού και της θάλασσας. Και όταν τό σούρουπο γύριζε στην καλύβα του, ή ματιά του ήταν άλλόκοτη και μιά θλίψη άπλωνόταν στό ήλιοκαμένο του πρόσωπο. 'Η γριά μάνα του, πού τον λάτρευε, ένοικωθε τον καμμό του, ήξερε τί βασάνιζε τό Θαλασσοπούλι της και του έκανε χίλια δυό χάρδια και κανακέματα. 'Ο πατέρας του όμως, άντρας αυτός, ήταν σκληρός και οι κουβέντες του πέφταν σταράτες:

— Άσε τά παιδιάριαμα, Γοργία. Άντρεψες πιά! Κοίτα νά δουλέψεις. Τά όνειρα δέ δίνουν ψομί. Οι Γοργόνες και

οι Νεραΐδες δέν είναι για τούς φτωχούς ψαράδες. 'Ο Ποσειδώνας δέ θά σου συχωρέσει τήν προσβολή πού του κάνεις, νά κυνηγās τις κόρες του!

'Ο Γοργίας δέν έβγαζε μιλιά. Έπερφε στο στρώμα, ξεκουράζε τά μπράτσα του, πού όλη μέρα τραβούσαν κουπί, και περιμενε πάλι νά φέξει, για ν' άνοιχτεί με τή βάρκα του στό πέλαγο και νά ψάξει νά βρει τή νεραΐδα, πού είχε ξεχωρίσει στά παραμύθια της μάνας του. Κι έριχνε τά δίχτυα του, με τήν έλπίδα πώς ίσως και βαρύνουν άπ' τό κορμί της άγαπημένης του νεραΐδας. Και βύθιζε τό βλέμμα του στά γαλανά νερά, μήπως και ξεχωρίσει τό άσημένιο της κορμί. Και μιά μέρα βάρυναν τά δίχτυα. 'Οχι όμως άπ' αυτό πού ποθούσε τόσο ή καρδιά του. Βάρυναν άπό ένα άλογο της θάλασσας, έναν Ιππόκαμπο, πού πιάστηκε μέσα σ' αυτά. Είχε ξεφύγει άπό τό άρμα μιās νεραΐδας, είχε χάσει τό δρόμο του και νά τώρα, έτρεμε μέσα στά δίχτυα του ψαρά.

'Ο Γοργίας δέν παραξενεύτηκε. Είχε άκούσει για τούς Ιππόκαμπους του Ποσειδώνα, πού σέρναν τ' άρματα των παιδιών του. Με προσοχή τον έβγαλε άπό τά δίχτυα και τον ξανάριξε στη θάλασσα, κάνοντας μιά προσευχή στον Ποσειδώνα.

Τό άλογο χάρισε τή λευτεριά του και έτρεξε νά πει τή χαρά του στη μικρή του κυρά, στό βυθό της θάλασσας. Μά και ό Γοργίας ήταν χαρούμενος. Γύρισε στην καλύβα του τό βράδυ άλλος άνθρωπος. Φεγγοβολούσε ή ματιά του, σά ν' άπάν-

Ἐνιωθε τὸ σαράκι πὺν ἔτρωγε τὴν καρδιά του καὶ μιὰ μέρα τοῦ εἶπε:

— Γοργία, διάβασα στὴν καρδιά σου τὸν κρυφὸ σου πόθο. Ὁ καμὸς τῆς μάνας σου σὲ τρώει καὶ θέλεις νὰ ξαναγυρίσεις στὴ γῆ. Σ' ἀγαπῶ πολὺ καὶ δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω νὰ ὑποφέρεις. Τὸ ἄλλο γῶ θὰ σὲ φέρει ἀμέσως στὸ χωριὸ σου, ἀν μὴ ὑποσχεθεῖς πὺς δὲ θὰ με ξεχάσεις καὶ πὺς γρήγορα θὰ ξαναγυρίσεις κοντὰ μου.

— Γάλαξα, ὁ καμὸς τῆς μάνας μου εἶναι βαρὺς, εἶπε θλιμμένος ὁ Γοργίας. Ἄσε με νὰ πάω μονάχα νὰ τὴ δῶ. Καὶ σοῦ ὑπόσχομαι πὺς γρήγορα θὰ ξαναγυρίσω κοντὰ σου.

Ἡ νεράιδα, θλιμμένη, τοῦ πέρασε στὸ λαμὸ μιὰν ἀλυσίδα με ἀσημένια λέπια. — Ἄν μ' ἀγαπᾶς, μὴ βγάλεις ποτὲ ἀπὸ τὸ λαμὸ σου αὐτὴ τὴν ἀλυσίδα. Αὐτὴ θὰ σὲ κάνει νὰ μὲ θυμᾶσαι, αὐτὴ θὰ σὲ φέρει ξανά κοντὰ μου.

Ἐπειτα φώναξε τὸν πιστὸ τῆς ἱπτόκαμπο καὶ τοῦ ἐμπιστεύθηκε τὸν ἀγαπημένο τῆς.

— Γύρσε στὸν τόπο σου, εἶπε, κι ἐγὼ θὰ παρακαλῶ τοὺς θεοὺς νὰ σὲ ξαναφέρουν κοντὰ μου.

Καὶ ὁ Γοργίας ξαναβρέθηκε πάλι στὸ λιμανάκι τοῦ χωριοῦ του. Καὶ στάθηκε πάλι στὴν ἀκροθαλασσιά. Μά, πὺν εἶναι ἡ καλύβα τῆς μάνας του; Πὺν εἶναι τὰ πικνὰ δέντρα, πὺν εἶναι οἱ χαροῦμενοι χωριανοὶ του;

Ὅλα εἶναι παράξενα γύρω του, δλα ξένα...

Ἄλλοκοτη ταραχὴ τὸν κυρίεψε. Τὸ μέρος ὅλο εἶχε ἀλλάξει. Παράξενα σπιτία ὀρθόνονταν, χωράφια ἀπλώνονταν μπροστὰ του καὶ τὰ περίεργα βλέμματα τῶν χωριανῶν του τὸν κάρφωσαν στὴ θέση του. Ὅλα του ἦταν ἀγνωστα, δλα καινούρια. Ἐνας γέρος, πολὺ γέρος, τὸν πλησίασε.

— Καλέ μου γέρο, τοῦ εἶπε τὸ παλιὰ-

ρι. Σ' ἐξορκίζω τοὺς θεοὺς σου. Πὺν εἶναι ἡ καλύβα μου; Πὺν εἶναι ἡ μάνα τοῦ Γοργία;

— Γοργίας; ρώτησε ὁ γέρος, μισοκλείνοντας τὰ μάτια. Γοργίας; Μά, ἀπὸ πὺν ἔρχεσαι; Δὲν ξέρεις τὴν ἱστορία τοῦ Γοργία; Εἶναι πάνω ἀπὸ δυὸ χιλιάδες χρόνια, πὺν ὁ Γοργίας πνίγηκε καὶ ἡ μάνα του τὸν ἀκολούθησε στὸν κρῦο του τάφο. Ἄκόμα μιλάνε γιὰ τὴν ἀτυχη γριά καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη πὺν εἶχε στὸ δυστυχισμένο παλιάρη της.

Ἐνας δλόκληρος κόσμος γκρεμίστηκε μέσα του. Μαύρη ἀπελπισία ἔνωσε. Χτυπήθηκε, ξέσχισε τὰ στήθια του κι ἔκλαψε σὰ μικρὸ παιδί. Καὶ πάνω στὴν ἀπελπισία του, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει, κομμάτισε τὴ μαγικὴ ἀλυσίδα πὺν τοῦ ἔχε περάσει στὸ λαμὸ ἡ Νεράιδα. Τ' ἀσημένια λέπια σκόρπισαν στὴν ἀμμουδιά καὶ χάθηκαν. Ἀμέσως, μιὰ παγερὴ, παράξενη κρυάδα ἔτρεξε μέσα στὸ αἷμα του. Τὸ πρόσωπό του ζάρωσε, τὰ μαλλιά του ἔγιναν χιόνι, τὰ πόδια του λύγισαν καὶ σωριάστηκε πάνω στὴ ζεστὴ ἄμμο, συντριμμένος ἀπὸ τὸ βάρος τῶν χιλιάδων χρόνων.

Τὸν ἔθαψαν στὴν ἀκροθαλασσιά. Καὶ ἀπὸ κείνο τὸ βράδυ, πάντα ἡ νεράιδα βγαίνει, με τὸ φεγγάρι, ἀπὸ τὸ ὑγρὸ τῆς παλάτι, κάθεται κοντὰ του καὶ κλαίει τὸ χαμὸ του. Καὶ θὰ ξεχνιόταν γιὰ πάντα ἔκει ἀν δὲν ἔβγαιναν ξημερώματα οἱ ἀδερφές της νὰ τῆς φωνάζουν:

— Γάλαξα, γύρσε στὸ παλάτι μας! Γάλαξα! Σημερώνει! Γύρσε στὸ παλάτι!

Ἡ Γάλαξα ἀμέσως χάνεται στὰ βαθιὰ νερὰ καὶ πάνω ἀπὸ τὸ κύμα ἕνα θαλασσοπούλι φτερουγίζει καὶ δλα γύρω ἀντηχοῦνε:

— Γάλαξα! Γάλαξαα!

Τὴ φωνὴ αὐτὴ συχνὰ τὴν ἀκουγαν ἀπὸ τότε οἱ χωριανοί. Γι' αὐτὸ εἶπαν καὶ τὸ χωριὸ τους Γαλαξίδι.

Δὲν θέλω μπλιὸ νὰ σοῦ μιλῶ, στὸν Ρῆγα δὲν τυχαίνει ἐτόσσα νὰ πολυμιλῆ, κι ἀπόβγαλ' τον νὰ πηαίνη.

Κύρη μου, Ἄφεντη, εἴντά ναι αὐτὸ καὶ κάθεσαι γνοιασμένος;

Ὁ Πεζοστράτης ὁ λωλός, μ' ἀδιαντροπία μεγάλη γιὰ τὸν ὕγιόν του προξενιαν ἦρθε ν' ἀναθεβάλλη.

Γιὰ δὲ ἕνα γέρο παλαβό, πὺν θέλησε νὰ δράμη νὰ βουληθῆ με βασιλιά συμπεθεριὸ νὰ κάμη.

Μὲ Βασιλιά παντρεύω σε γρήγορα θυγατέρα. Τοῦτὸ ναι τὸ Ἄφεντόπουλο, πὺν τὸ Βυζάντιο ὀρίζει.

Ἀπολογία ἀπ' τὸ στόμα μου, οὐδὲ μιλιὰ δὲν βγαίνω, γιὰ δὲν ἀφήνει με ἡ ντροπή, με κάνει καὶ σωπαίνω.

Νένα, βουλή, παρακαλώ γλήγορα να μου δίνης.

*Ας τονε τόν Ρωτόκριτο, διώξε τήν ξγνοια τούτη.

Άποψε ν' άρραβωνιαστῶ βούλομαι μετά κείνο νά 'ν άντρας μου και ταίρι μου, κι άλλης δέν τόν άφήνω.

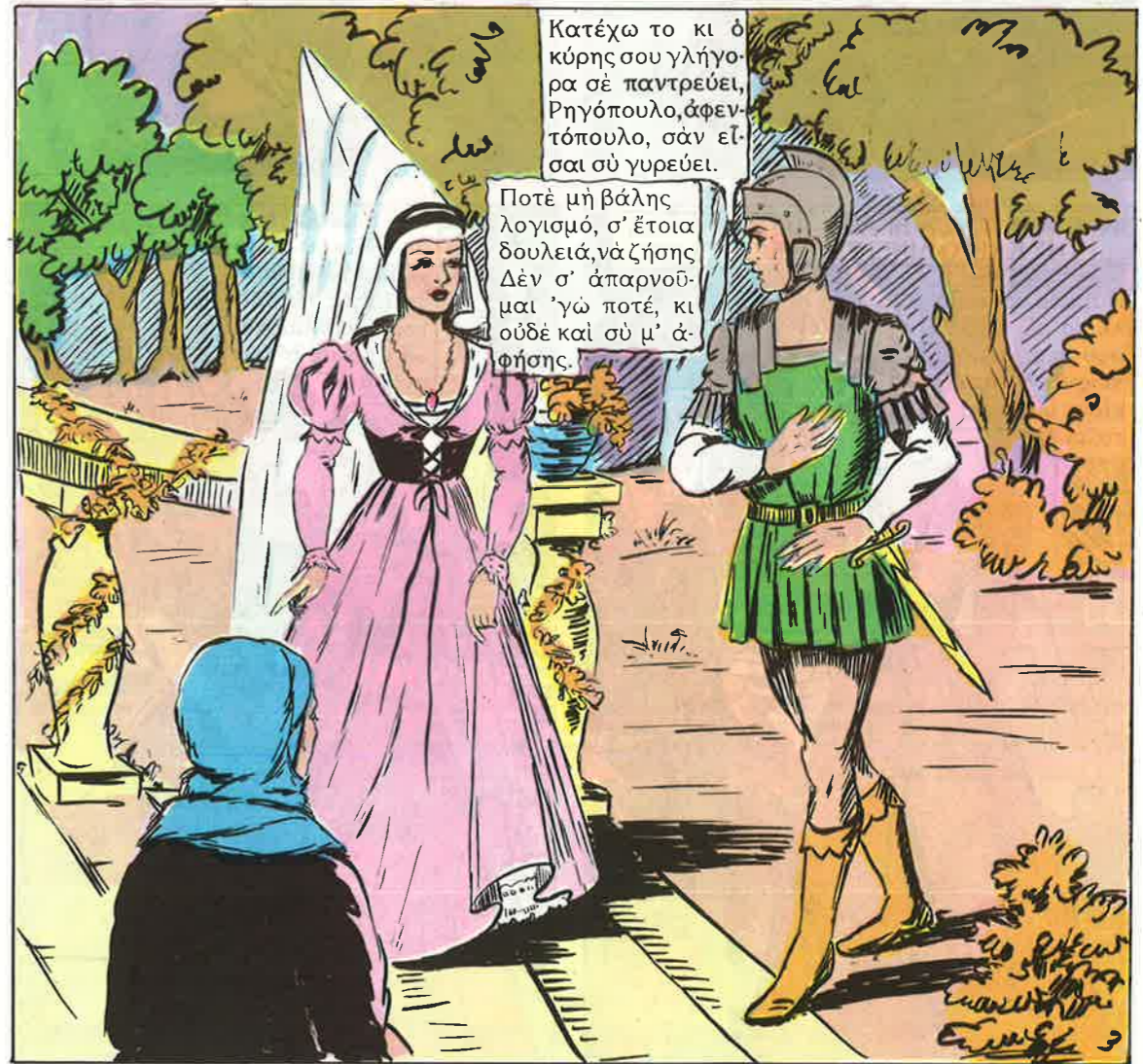
Μέ είντα τρόπο βούλεσαι να δώσης δαχτυλίδι;

Πῶς τό βαστάς και πῶς τό θές κι ή ψή σου πῶς τό κάνει, ν' άφήσης ἔτιο σπλαχνικό παιδί σου ν' άποθάνη;

Τά 'μαθες, Άρετοῦσα μου τά θλιβερά μαντάτα, π' ό κύρης σου μέ ξόρισε στής ξενιτειάς τή στρατά;

Κατέχω το κι ό κύρης σου γλήγορα σε παντρεύει, Ρηγόπουλο, άφεντόπουλο, σαν είσαι σύ γυρεύει.

Ποτέ μη βάλης λογισμό, σ' έτοια δουλειά, νάζησης Δέν σ' άπαρνούμαι 'γώ ποτέ, κι ούδέ και σύ μ' άφήσης.

Καλά τὸ λέν οἱ φρόνιμοι καὶ τίς γυναῖκες ψέγουν, γιατί ὄλο τὰ χειρότερα καὶ τὰ κακά γυρεύουν...

Φροσύνη, νένα, γρίκισε, καὶ μάρτυρας νά γίνης. Εἶν' ἄντρας μου ὁ Ρωτόκριτος ὁ, τι καιρὸς περάσει.

Ἡ ΑΡΕΤΟΥΣΑ ΒΓΑΖΕΙ ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ ΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΝΕΙ ΣΤΟΝ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟ

Πάρε το, νὰ καὶ βάλει το εἰς τὸ δεξιὸ σου χέρι, σημάδι, πὼς ὥστε νά ζῶ, εἶσαι δικό μου ταῖρι.

Καὶ τώρα ἄς πιάσει ὁ Ρώκριτος τὸ χέρι ποὺ πεθύμα, ποὺ ἔτσι πιασμένοι ἀγκαλιαστοὶ νά μποῦμε σ' ἓνα μνημα.

Καλῶς τὸ πιάσει ἡ χέρα μου τὸ μαρμαρένιο χέρι, κεῖνο 'π' ὀλπίδα μοῦ δώκε τὸ πὼς σέ κάνω ταῖρι.

'Ακούσατε τὴ σάλπιγγα; Ὁ ἡχος φανερώνει νά φύγη πρέπει ὁ Ρώκριτος ὁ Βασιλιάς σιμώνει.

Ρετούσα μου, δὲν ἤμπορῶ ἄλλο πιά ἐδὰ νά μείνω.

Γονατιστὴ' πό τὴν καρδιά χίλιες εὐκὲς σὰς δίνω.

Φύγεν, Φροσύνη, και για μέ δλος ό κόσμος σβύνει.

Μαντατοφόροι πέζεψαν στού παλατιού τή στρατά και προξενειά σου φέρανε.

Δίνω βουλή νά κράξουνε εϋθύς τήν 'Αρετούσα κι εϋθύς ν' άρχιση κι ό χορός κι οι μουσικές νά παίξουν.

"Ηρθασιν ό για λόγου μου αύτοι οι μαντατοφόροι.

Είς τις αύλές τών άφεντών τουτα ναι νύχτα μέρα.

ΣΑΝ ΤΕΛΕΙΩΣΕ Ο ΧΟΡΟΣ Ο ΡΗΓΑΣ ΜΕ ΜΙΑ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΧΕΡΙΟΥ ΔΙΩΧΝΕΙ ΤΟΥΣ ΑΥΛΙΚΟΥΣ

Ρετούσα άπ' του Βυζάντιου τό Ρήγα τό μεγάλο, συμπεθεριό μηνύθη μου νά κάνω δίχως άλλο.

Νά πάρης θυγατέρα μου, άντρα σου τόν υγιό του.

Κάμε το θεληματικά, τό γίνεται στανιό σου.

"Εγώ δέ θέλω πει τό ναι, καλλιά νά ξεψυχήσω, παρά του κόσμου Ρήγισσα, κι έσας τούς δυό ν' άφήσω.

Ο ΡΗΓΑΣ ΒΓΑΖΕΙ ΤΟ ΜΑΧΑΙΡΙ ΤΟΥ, ΤΥΛΙΓΕΙ ΤΙΣ ΠΛΕΞΟΥΔΕΣ ΤΗΣ ΑΡΕΤΟΥΣΑΣ ΣΤΟ ΕΝΑ ΤΟΥ ΧΕΡΙ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΑΛΛΟΤΙΣ ΚΟΒΕΙ

Μαλλιά πού ρίχτουν σαΐτιες και την καρδιά πληγώνουν, στη γής έσκορπιστήκανε κι οι σκόνες τά κουκλώνουν.

Και με κλωτσιές κωλοσυρτή στη φυλακή σε βάνω.

Στόν κόσμο άς τό γρικήσουνε, άλύπητε γονή μου, γιατί δέ θέ νά παντρευτώ μού παίρνεις τή ζωή μου.

Κλειδώστε την στη φυλακή με τη χαμένη Νένα.

Με τό δικό μου θάνατο ή όργιτά σου άς πάψη.

Ή θυγατέρα μου άπό σέ είναι δασκαλεμένη. Μέσα έμπα γρήγορα και σύ, νά στέκης μετά τούτη.

ΟΙ ΑΥΛΙΚΟΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΣΥΖΗΤΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΠΟΥ ΕΚΗΡΥΞΕ ΞΑΦΝΙΚΑ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΒΛΑΧΙΑΣ ΕΝΑΝΤΙ-ΟΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.

Μαντατοφόρος έφτασε!

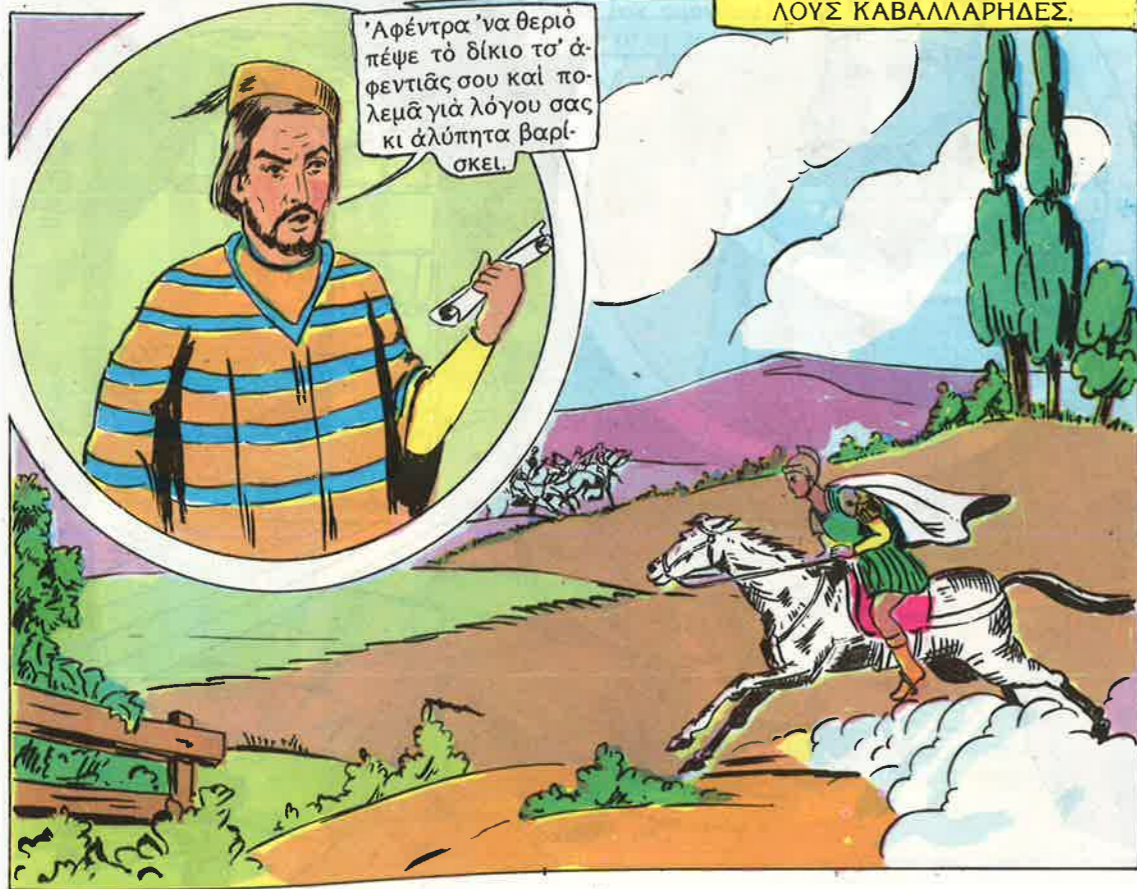
Ποιός άπ' τούς δύο νικάει;

Ο πόλεμος ό φοβερός με σκοτωμούς αρχίζει.

Κακό μεγάλο εύρηκε τή χώρα, άφεντάδες.

Έμένα δέν τρομάζουνει έτούτα τά μαντάτα όντεν ό Ρήγας κυβερνά τά δυνατά φουσατά.

Ο ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ ΜΕ ΜΑΥΡΙΣΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΕΠΑΝΩ ΣΕ ΑΛΟΓΟ ΚΥΝΗΓΑ ΚΑΜΜΙΑ ΔΕΚΑΡΙΑ ΑΛΛΟΥΣ ΚΑΒΑΛΛΑΡΗΔΕΣ.

Άφέντρα 'να θεριό πέψε τό δίκιο τσ' άφεντιάς σου και πόλεμά για λόγου σας κι άλύπητα βαρίσκελ.

Είν' μαύρος σά Σαρακηνός κι άλύπητα σκοτώνει! Οί Βλάχοι τρέμουν σάν τ' άρνιά όντεν εκείός ζυγώνει.

Ο ΣΑΡΑΚΗΝΟΣ ΜΟΝΟΜΑΧΕΙ ΜΕ ΤΟΥ ΒΛΑΝΤΙΣΤΡΑΤΟΥ ΤΟΝ ΑΝΙΨΙΟ.

Ο Ρήγας βάζει λογισμό νά πάσουν οι πολέμοι. Ένα νά βάλουμε έμεις κι ό Βλάχος ένα πάλι, τή διαφορά νά κρίνουνε.

Όρες έσίμγαν τά σπαθιά κι ώρες τήν άδεια βρίσκαν.

Παρά ποτέ ό Σαρακηνός τή δύναμη μαζώνει, τ' Άρίστου δίνει χτύπημα για πάντα τονέ σώνει.

Ρήγα κι άφέντη, οι χώρες σου άς είν' πάλι δικές σου.

Παιδί μου, έσένα πρέπουσι οι χώρες όπ' όρίζω, γιατί ζωή και λευτεριά από λόγου σου γνωρίζω.

Ο ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ ΠΗΓΑΙΝΕΙ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ. ΕΚΕΙ ΑΝΤΙΚΡΥΖΕΙ ΤΗΝ ΑΡΕΤΟΥΣΑ ΚΑΙ ΠΛΑΓΙ ΤΗΣ ΤΗ ΝΕΝΑ.

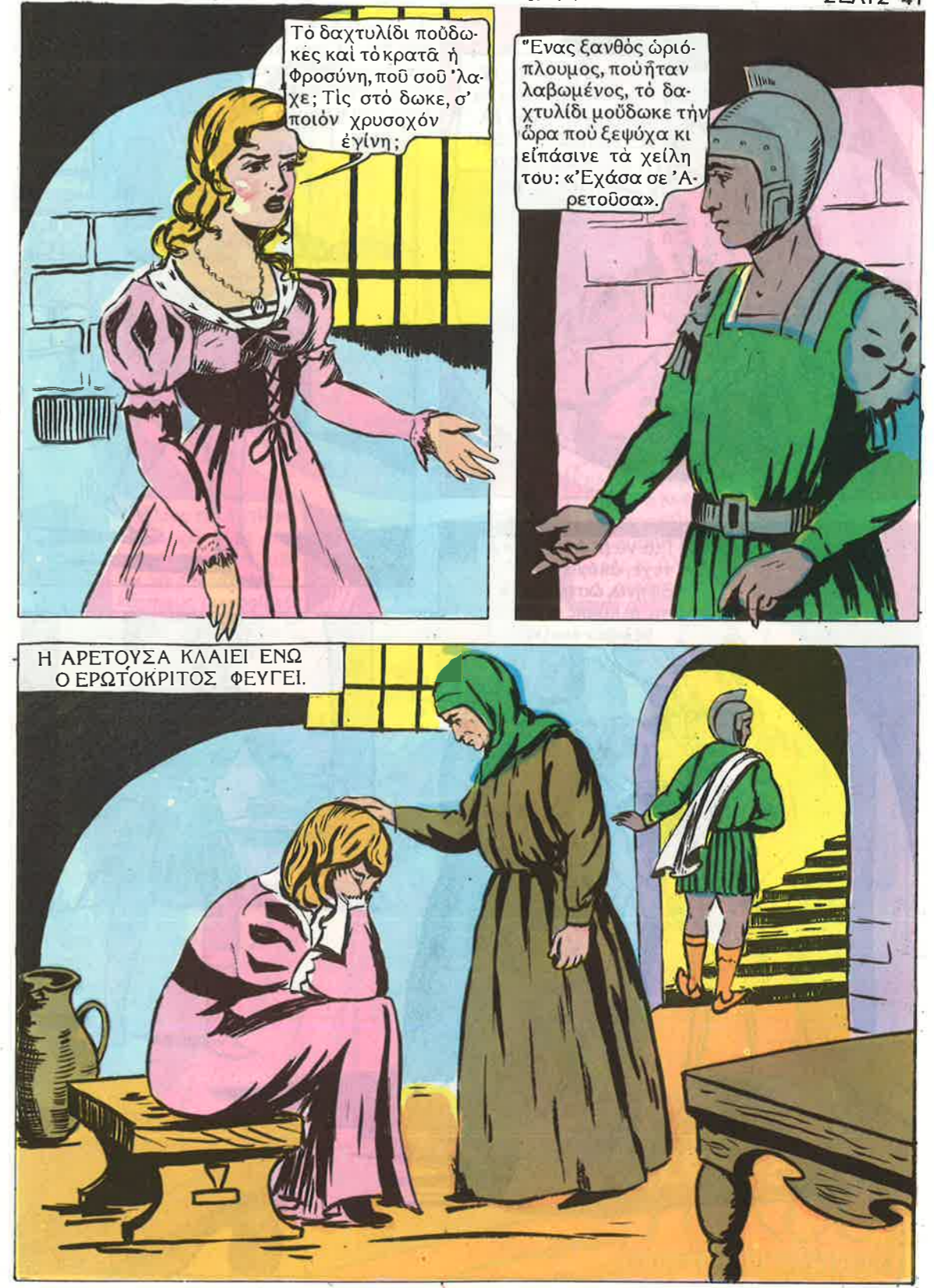

'Αφέντισσα, κατέχεις το εϊντά κανα για σένα και μη θαρρείς για πλέρωμα έπάτησα τόν 'Αδη, μόνο για σέ που πεθυμώ να σμίξωμεν ομάδι.

Σκόλασε, αφέντη, τὰ μιλείς, μόνο τόν κόπο χάνεις.

Τό δαχτυλίδι σου 'δωκα, δός της το να τὸ πιάση.

Τούτο 'ναι τοῦ Ερωτόκριτου, κυρά μου δίχως άλλο.

Τό δαχτυλίδι ποῦδωκές και τὸ κρατᾶ ἡ Φροσύνη, ποῦ σου 'λαχε; Τίς στό δωκε, σ' ποιόν χρυσοχόν έγίνη;

"Ενας ξανθός ώριόπλουμος, ποῦ ἦταν λαβωμένος, τὸ δαχτυλίδι μούδωκε τήν ώρα ποῦ ξεψύχα κι εἶπάσινε τὰ χεῖλη του: «'Εχάσα σε 'Αρετούσα».

Η ΑΡΕΤΟΥΣΑ ΚΛΑΙΕΙ ΕΝΩ Ο ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ ΦΕΥΓΕΙ.

Ρωτόκριτε, είντα θέλω μπλιό τή ζήση νά μακραίνω; Ποιά όλπίδα μπλιό μου πόμεινε καί θέλω ν' άναμένω;

'Εγώ 'μαι ό Ρωτόκριτος, δές με, νάμαι, καλή μου, στην άγκαλιά μου νά ριχτής, αύτή 'ναι ή βουλή μου.

Γιά νά μ' άγγίξης κάτεχε, άκόμα δέν σ' άφήνω, ώστε νά δώση ό κύρης μου τό θέλημα έκείνο

Πρωτόγεροι συβάστηκε του Ρήγα ή θυγατέρα ό γάμος νά ξετελειωθή έτούτη τήν ήμέρα.

'Ο ήλιος τις άχτίδες του παρά ποτε στολίζει μέ λάμψη, κιόλα τά βουνά καί κάμπους όμορφίζει.

Γελούν τής χώρας τά βουνά κι οι στρατες καμαρώνουν, δλα γρικούν κρυφές χαρές κι όλα μäs στεφανώνουν.

ΤΕΛΟΣ

ρωστο και απομονούνται στο δωμάτιό του. 'Αλλά η 'Αρετούσα, ανήσυχη για την κατάσταση της υγείας του, στέλνει στην μητέρα του τέσσερα δίφορα μήλα, που πίστευαν τότε ότι ήταν πολύτιμο φάρμακο. Τό ένδιαφέρον της αυτό έβαλε τον 'Ερωτόκριτο σε υποψία μήπως ο φίλος του, θέλοντας να τον προφυλάξει από το θυμό του βασιλιά σε περίπτωση που το είδωλο θα κοινονομοιόταν, δεν του είπε την αλήθεια. Πράγματι, λέγοντας ότι έγινε καλά, επισκέπτεται το παλάτι, όπου ανταλλάσσονται από την έκφραση και το βλέμμα της 'Αρετούσας ότι και αυτή τον αγαπά. 'Από τότε γίνονται συχνές οι επισκέψεις και οι δύο νέοι, με την άφωνα γλώσσα των ματιών, μιλάνε για το αίσθημά τους!

ΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ, που αποτελείται από 2464 στίχους, περιγράφονται οι αγώνες κονταροχτυπημάτων που είχε προκηρύξει ο βασιλιάς της 'Αθήνας. Στους αγώνες, παρά τις συμβουλές του φίλου του Πολύδωρου, πήρε μέρος και ο 'Ερωτόκριτος. Πήραν ακόμα μέρος άρχοντοπούλα και άφεντόπουλα από όλα τα μέρη της 'Ελλάδος.

Η έναρξη των αγώνων, της «γιάστρας» που είχε οριστεί για της 25 'Απριλίου, ανέβληθη για την επομένη επειδή ο Καραμανίτης Σπιθόλιοντας, ζήτησε από το βασιλιά 'Ηράκλη να του επιτρέψει να μονομαχήσει μέχρι θανάτου με το άφεντοπούλο της Κρήτης, τον Χαριδήμο λόγω παλαιάς έχθρας των γονέων των. Η μονομαχία έγινε με σπαθί, ήταν εξαιρετικά άγρια και είχε ως αποτέλεσμα να σκοτωθεί ο Καραμανίτης. Την άλλη μέρα άρχισαν οι αγώνες, στους οποίους αναδείχτηκαν νικηταί ο 'Ερωτόκριτος, ο κρητικός Χαριδήμος και το ρηγόπουλο της Κύπρου Κυπρίδης. Για να αναδειχθεί ο τελικός νικητής, ο βασιλιάς αποφάσισε να ορισθούν με κλήρο δύο μόνο, που θα αγωνίζονταν ποιός θα καταβάλει τον άλλον. Ο κληρος ευνόησε τον 'Ερωτόκριτο και τον Κυπρίδημο, ενώ ο Χαριδήμος έφυγε μακίσιμος. Η πάλη ανάμεσα στους δύο νικητές ήταν πολύ σκληρή, τελικώς όμως ένικησε ο 'Ερωτόκριτος. Ο κόσμος τον ζητωκραυγάζει έξαλλος, ενώ η 'Αρετούσα τον στεφανώνει με το χρυσό στεφάνι...

ΣΤΟ ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ, που αποτελείται από 1760 στίχους, εκμυστηρεύεται η 'Αρετούσα το αίσθημά της για τον 'Ερωτόκριτο στη νένα της, τη ΦΡΟΣΥΝΗ, η οποία την συμβουλεύει να τον ξεχάσει, γιατί δεν ταιριάζει στη βασιλική της καταγωγή. 'Αντί όμως να πείσει ή φροσύνη την 'Αρετούσα, έπεισε η 'Αρετούσα την συμπονετική νένα της να την βοηθήσει σε μία νυχτερινή συνάντηση με τον 'Ερωτόκριτο. Κατά την συνάντηση, διαβεβαίωσαν ο ένας τον άλλον για την αγάπη τους και έδωσαν τους, συνθησιμένους όρκους για τη σταθερότητά της. Πολλές φορές τα βράδια με τη συμπάρασταση της νένας και με ένδιαμέσό τους τις κιγκλίδες του παραθύρου, οι δύο νέοι ώρκίστηκαν στα άστρα.

Υστερα από συμφωνία που έκαμε με την 'Αρετούσα, ζήτησε ο 'Ερωτόκριτος από τον πατέρα του να πάει στο βασιλιά για να προτείνει το γάμο. Ο Πεζούστρατος τάχασε από την πρόταση του παιδιού του και προσπάθησε να τον νουθετήσει. 'Αδικο όμως. Τέλος, σηκώθηκε και πήγε στο βασιλιά. Όταν ο τελευταίος άκουσε την πρόταση, έγινε θηρία. 'Εδωξε το γέρο Πεζούστρατο και διέταξε σε τέσσερες μέρες να έχει εγκαταλείψει ο 'Ερωτόκριτος τη χώρα. Η 'Αρετούσα έμαθε από τον πατέρα της τα διατρέξαντα και άκόμα ότι πρόκειται να την παντρεύουν με το ρηγόπουλο του Βυζαντίου. Καταλυπημένη παρακαλεί τη νένα της να την βοηθήσει να συναντήσει τον 'Ερωτόκριτο. Κατά την συγκινητική αυτή συνάντηση τον διαβεβαιώνει ότι θα του μείνει πιστή μέχρι θανάτου και ως σύμβολο της αφοσίωσής της του δίνει το δαχτυλίδι της. Τέλος ο 'Ερωτόκριτος, με συντροφιά το δούλο του ΠΙΣΤΕΝΤΗ, φεύγει για τον 'Εγριπτο. Ο Πολύδωρος έμεινε στην 'Αθήνα για να του στέλνει νέα της 'Αρετούσας, οι δε γονείς του από την λύπη τους κλειστήκανε μέσα στο σπίτι και δεν επικοινωνούσαν με κανένα.

ΣΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ, που αποτελείται από 2022 στίχους, περιγράφεται η ανησυχία της 'Αρετούσας για τον 'Ερωτόκριτο και η άφιξη άπεσταλμένου του Ρήγα του Βυζαντίου για να ζητήσει την 'Αρετούσα, η οποία αρνείται.

Άγριεμένος τότε ο βασιλιάς της κόβει τις πλεξούδες των μαλλιών, την ντυνει με κουρέλια και την ρίχνει στη φυλακή μαζί με τη νένα της, που την θεωρεί ως ηθικό ατύρηγό. Η 'Αρετούσα με κλάμματα καταριέται την τύχη της και την βασιλική της καταγωγή, που την έμποδίζει να ζήσει ευτυχισμένη και να παντρευτεί έναν κοινό πολίτη.

Από το άλλο μέρος, ο 'Ερωτόκριτος που μαθαίνει από τον Πολύδωρο την αφοσίωση αλλά και τα μαρτύρια της 'Αρετούσας, στέλνει συχνά ειδήσεις του που με κατάλληλα πρόσωπα φτάνουν μέχρι τον 'Αρετούσα. Η λύπη του όμως τον έχει καταβάλει και τον έχει κάμει αγνώριστο. 'Ετσι είχαν τα πράγματα κατά τα τέσσερα πρώτα χρόνια της φυλακίσεως της 'Αρετούσας. Τότε όμως συνέβη να κηρύξη τον πόλεμο στον βασιλιά της 'Αθήνας ο βασιλιάς της Βλαχίας Βλαδίστρατος, ο οποίος επέτεθη και άρχισε να λεηλατη την ύπαιθρο, να καίει χωριά και να αιχμαλωτίζει ανθρώπους. Ο 'Ερωτόκριτος, που έμαθε την άσχημη θέση στην οποία όρισκόταν ο πατέρας της 'Αρετούσας, άπεφάσισε να τρέξει να τον βοηθήσει, με την έλπίδα ότι έτσι μπορούσε και να συμφιλιωθεί. Προμηθεύτηκε από κάποια μάγισσα ένα ύγρο με το οποίο έπλυσε το πρόσωπό του και έγινε αγνώριστος, μαύρος σαν Σαρακηνός. 'Ετσι παραλλαγμένος ήρθε στα περίχωρα της 'Αθήνας και κρύφτηκε σε κάποια σπηλιά.

Ο 'Ερωτόκριτος, δγαίνοντας την ημέρα από τη σπηλιά του, έπαιρνε μέρος στη μάχη και έθερίζει το στρατό των Βλάχων,

ενώ το βράδυ κρυβόταν πάλι στο καταφύγιό του. Κάποια στιγμή της μάχης, που ο φίλος του Πολύδωρος είχε τραυματισθεί και οι 'Αθηναίοι έφευγαν καταδιωκόμενοι από τον έχθρο, ο βασιλιάς 'Ηράκλης, περικυκλωμένος από τους Βλάχους, θα αιχμαλωτιζόταν ασφαλώς, αν δεν τον έσωζε ο 'Ερωτόκριτος που επέτεθη όρμητικά και έτρεψε σε φυγή τους αντιπάλους. Τότε ο βασιλιάς προσέφερε το μισό βασίλειό του στον άγνωστο σωτήρα, λέγοντας ότι θα τον κάμη κληρονόμο του, αλλά ο 'Ερωτόκριτος δεν δέχεται την προσφορά, προσθέτοντας ότι η συμμετοχή του στη μάχη όφείλεται άπλωώς στην επίθυμία του να υπερασπίσει τον άδικούμενο.

Κατά την δωδεκαήμερη άνακαθή που έπακολούθησε για να θάψουν τους σκοτωμένους και να ξεκουραστούν τα στρατεύματα, έφτασε προς βοήθειαν των Βλάχων από τη Φραγκία ο ανεψιός του Βλαδίστρατου, Ο ΡΙΣΤΟΣ, διάσημος πολεμιστής. Ο βασιλιάς των Βλάχων πρότεινε στον 'Ηράκλη να κριθεί η έκβαση του πολέμου από μονομαχία μεταξύ δύο πολεμιστών, ενός από κάθε στρατόπεδο. Ο 'Ηράκλης όμως που έμαθε τον έρχομό του 'Αριστου που ήξερε εκ φήμης την άνδρεία του, δίσταζε να δεχθεί την πρόταση, γιατί δεν νόμιζε κανένα από τους δικούς του ισάξιο, εκτός από τον Πολύδωρο ο οποίος όμως ήταν τραυματισμένος. Ο 'Ερωτόκριτος όμως που έμαθε τι συνέβαινε, παρουσιάστηκε στο βασιλιά και προσφέρθηκε μονος του να μονομαχήσει με τον 'Αριστο. Συγκινημένος ο βασιλιάς τον άγκαλιάζει και παραγγέλλει στο Βλαδίστρατο ότι δέχεται την πρότασή του. 'Αφού έγιναν τα σχετικά πρωτόκολλα, άρχισε η μονομαχία των δύο αντιπάλων με σπαθί. Άφρες χτυπιόνται χωρίς αποτέλεσμα, ενώ οι δύο στρατοί παρακολουθούν με την ψυχή στο στόμα. Σε μία στιγμή ο 'Αοιστος με μία τρομερή σπαθιά σχίζει το κράνος του 'Ερωτόκριτου στα δύο και σκοτώνει τ' άλογό του. Η μονομαχία συνεχίζεται πεζή. Κατά το βράδυ πιά, καταματωμένοι άφησαν το σπαθί και τράβηξαν τα μαχαίρια, ώσπου έπεσαν και οι δύο κάτω, ο ένας επάνω στον άλλον, ο μόν 'Ερωτόκριτος βαριά τραυματισμένος στην καρδιά, ενώ ο 'Αριστος, χτυπημένος βαθιά στο άριστερο μάτι, ξεψύχησε σε λίγο.

Ο Β' άδίστρατος παραδέχτηκε την ήττα του και παίρνοντας το πτώμα του άνεψιού του με κλάμματα για τον χαμό του, ζαναγουρίζει στη Βλαχία. ΣΤΟ ΠΕΜΠΤΟ ΜΕΡΟΣ, που αποτελείται από 1550 στίχους, έρχεται η λύση. Μετακομίζον σε φορείο τον τραυματισμένο 'Ερωτόκριτο, τον φέρονουν στο παλάτι και τον ζαπλώνουν στο κρεβάτι της 'Αρετούσας. Πολλές μέρες παλεύει με τον θάνατο και στο τέλος γίνεται καλά.

Όταν ο 'Ερωτόκριτος έγινε καλά και του ζήτησε ο βασιλιάς να μάθει το όνομά του, είπε ότι λέγεται Κριτίδης και ότι άφησε την πατρίδα του και γυρίζει από

τόπο σε τόπο για να διασκεδάσει τη λύπη που του είχε προκαλέσει ο θάνατος της κόρης που αγαπούσε. Ο βασιλιάς του λέει ότι δόκληρο το βασίλειο του ανήκει αλλά ο 'Ερωτόκριτος αρνείται να δεχθεί την προσφορά και το μόνο που ζητεί να του δώσει για γυναίκα του την 'Αρετούσα, πράγμα που δέχτηκε πρόθυμα ο βασιλιάς, μολονότι έχει δίσταγμούς για την άποδοχή εκ μέρους της. Στέλνει δύο πρωτόγερους να άναγγείλουν στην 'Αρετούσα την επίθυμία του πατέρα της και του ξένου αλλά αυτή αρνείται κατηγορηματικά. 'Από το θυμό του ο βασιλιάς σκέφτεται να την σκοτώσει, μαζί με τη νένα.

Ο 'Ερωτόκριτος, που μέσα του χαιρέται για την αφοσίωση της 'Αρετούσας, ζητάει από το βασιλιά την άδεια να έπισκεφθεί ο ίδιος τη φυλακισμένη για να την πείσει. Πράγματι, πηγαίνει στη φυλακή και ύπενθυμίζει στην 'Αρετούσα τις υπηρεσίες που προσέφερε στην πατρίδα της και στον πατέρα της, με την μοναδική επιδίωξη να την κάμη γυναίκα του. Πάλι όμως η 'Αρετούσα αρνείται. Τότε, φεύγοντας ο 'Ερωτόκριτος, δίνει το δαχτυλίδι του στη νένα για να το δώσει στην 'Αρετούσα. Η τελευταία άναγνωρίζει ότι είναι εκείνο που η ίδια είχε χάσει στον άγαπημένο της, τον προσκαλεί και τον ρωτά που το έβηκε. Ο 'Ερωτόκριτος της λέει ότι του το έδωσε κάποιος νέος, την ώρα που ξεψύχαγε στην έμπατη μιας σπηλιάς, δαγκωμένος από δηλητηριώδες φίδι.

Μόλις άκουσε η 'Αρετούσα τα λόγια αυτά έπεσε λιπόθυμη, ο δε 'Ερωτόκριτος μη μπορώντας πιά να υπομείνει πλάινει το πρόσωπό του με ένα άλλο φάρμακο που του είχε δώσει η μάγισσα και φονερώνεται με την πραγματική του όψη. Οι δύο νέοι κλαίνε από τη χαρά τους.

Η 'Αρετούσα παραγγέλλει στον πατέρα της ότι δέχεται τον άγνωστο πολεμιστή ως σύζυγό της και ζαναρχεται κοντά στους γονείς της. Ο 'Ερωτόκριτος, εν τώ μεταξύ, κατά σύσταση της 'Αρετούσας είχε ζαναβαφή μαύρος. Όταν μαζεύτηκαν στο παλάτι, όπου είχε προσκληθεί κι' ο πατέρας του 'Ερωτόκριτου, ο άγνωστος πολεμιστής άρχισε να μιλάει για τη σκληρότητα του βασιλιά που τον εξώρισε και ενώ όλοι άπορούσαν με τα λόγια του, εκείνος έπλυσε το πρόσωπό του με το άντιφάρμακο και άμέσως όλοι άναγνωρίσαν τον 'Ερωτόκριτο. Οι γονείς του με κλάμματα χαράς τον άγκάλιασαν και ο βασιλιάς είπε ότι ξεχνάει τα περασμένα και καλεί την 'Αρετούσα, που προσποιόταν ότι δεν ήξερε τίποτα, στην οποία γνωρίζει ότι είναι σύμφωνος να παντρευτεί τον 'Ερωτόκριτο.

Μετά το γάμο, ο βασιλιάς 'Ηράκλης παρεχώρησε το θρόνο του στον 'Ερωτόκριτο, που στάθηκε πολύ μουσουλμανισμένος βασιλιάς. Οι δύο πολυβασιανισμένοι νέοι βασίλεψαν πολλά χρόνια και απέκτησαν άρκετά παιδιά και έγγονα.